

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

יז.

עין משפט
גזר מצוה

סח א מיי פ"ב מהל' פירוט
א מיי פ"ו מהל' יום
הלכה פ סגנו עין נא
נב ע"ש ע' א"ע סימן
קנע סת"ק יז:

תוספות ישנים

ואמר רבינו ש"מ צ"ל צ"ל
הבא מן העובד כוכבים
קרוי בן וכו' פירוש מדלא
קאמר כי יסיר מכלל דבן
בן זבנא מן העובד
כוכבים קרוי בן וכו' לא
ר"ל לכלל יתד כי הדין
אינו שיה בשניהם כלומר
העובד כוכבים ואינו קרוי
ליכא חששא כ"ל ממנו אבל
ממנו חששא חשוא בן
ממנה וממנה. וזו ה' צ"ל
הוא ש"ל אחר מעשיך
וא"כ צ"ל בנתן יש שני הסבות
אחד ממנה שפסידה
לעבודת כוכבים וגם צ"ל
הוא וסמך לעבודת כוכבים
הוא קרוי בן כי הו"ל
אחר הא"ס:

תוס' חר מקבא

פרק ביצה. הא דתנן עשה
בה מאמר ומת חולצת ולא
מתבימת ה"ה א"ע"א דלא
עבר בה מאמר שניה
מהל' חלצה יבומי לא
מיבמה דקילא כשמואל
דאמר יש ויקח אפי' בתרי
אחי וה"ל צרת (אחות
אשה בויקה. והא דקתני
עשה בה מאמר לאפקוקי
מב"ש דאמרי מאמר קונה
קנין גמור קמ"ל:

א) צ"ל אשת אחת עלה היה
בעולמו בויקה.

ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בן אלא בנה. פירש
צקונטרס דמלכת כי יסיר ולא כתב כי תסיר משמע דלא קאי
אצמו לא תקח לנכך דאי (ו) יולדת בן לעובדת כוכבים לאו בן
מיקרי ולא קרינן ביה כי תסיר את בנך אלא אצמך לא תמן לבנו
קאי וה"ק שמה תלד בן ויסירו האב

מאחרי שאותו קרוי בן וקשה לר"מ
לפירושו דפי' בנך (ו) קרוי בן היינו
בן הבא מן הישראלית שאצבו עובד
כוכבים דעליה קאי כי יסיר וא"כ
אמאי מייטי ואמר רבינו צ"ל בן
כו' הרי הן ממש דברי שמואל ורבינו
נמי מאי קאמר (ו) ש"מ מדר' יוחנן
מה שיך לומר ש"מ דהן ממש דברי
רבי יוחנן ורבינו ר"מ דכי יסיר אצמו
לא תקח לנכך קאי והכי קאמר כי
יסיר החומן את בן מאחרי והיינו
הסרה שאין הורע מתייחס אחר
בן אלא אחר העובדת כוכבים דאין
קרוי בן אלא צנה ושמואל ורבי
יוחנן לא פירשו כלום בעובד כוכבים
הבא על צת ישראל אלא רבינו
מדקדק דבן בן הבא מן העובד
כוכבים קרוי בן מדלא כתב כי
יסיר את בן ש"מ דלית צה הסרה
משום דמתייחס אחריה ואין נראה
לר"י דכי יסיר משמע כמו הסרה
מאת הקצ"ה כדמתייבא ארי יטעני
יתה ודרי' נמי מכי יסיר לרבות כל
המסירים ועוד פירש ר"מ צע"ל
דשמואל ורבי יוחנן לייק מני יסיר
את בן דמשמע דוקא על הסרתו
הקפיד הכתוב שלא יטעוהו ולא על
הסרת בן בנו לכיון דבא מן העובדת
כוכבים אין קרוי בן אלא צנה מדלא
כתב כי יסיר או כי יסיר בן
זרעו מאחרי ורבינו דייק ש"מ בן
בן הבא מן העובד כוכבים קרוי
בן דדוקא צנן (ו) כי יסיר את בן
למעוטי זרעו אבל צנן אפי' זרעו
יש למוש להסרה:

פסול' דמישן משום פסול' דתרמוד. והא דאמר
בפרק שני דקדושין (דף מט: ע"ב) עשרה
קצין עוות ירדו לעולם תשעה נטלה
מישן ואחת כל העולם פי' לפי שהן
ממזרים הא דלא נקט תרמוד שפסולין
יותר שמה אשתרבוז למישן עד
שגדלו יותר מתרמוד ושמה צתרמוד
היו רוב עובדי כוכבים וצמישן
רוב ישראל:

משואל דתרמוד. שאול קורא
(ט) צבל לפי שמתילה גלו
כולם לצבל כשרים ופסולים ומצבל
הלכו כל הפסולים לתרמוד כדאמר
בעשרה יוספין (קדושין סט: ע"ב) דלא עלה
עורא מצבל עד שעשאה כסולת נקיה
ומונה כסדר שהלכו הפסולים מוזהו
כמו שהקב הו"ל ומתגלגל מכלן לכאן:
הדרן עלך חמש עשרה נשים

ביצה. עשה בה מאמר. דסיפא (דף יט:) לא אנטריך דמרישא
שמעי' לה אלא אידי דממני ליה ברישא תנא ליה נמי בסיפא:
מאן דתני ראשונה לא משתבש. הכא לא בעי מאן דתני ראשונה
אמאי לא תני שניה כדדייק בריש מס' ע"ז (דף ג.
סס) מאן דתני אידיהן מ"ט לא תני עידיהן דהתם צעי משום דה"ל
למיתמי לשון עדות כדכתבי' יתנו עדיהן וילדקו וצתה דממני דתבשר
עדיף הדר פריך מאן דתני עידיהן מאי טעמא לא תני אידיהן:
אשת

זו הדייב נהר גזון וכו' מושגי חידקי ודומקאי: לפסול. רובן
ממזרים שנטמעו (ו) עשרת השבטים בעובדות כוכבים וצניהן הרי הן
ישראלים ורובן בהן איסור ממזרות והן לא מהוה וגשאו זה אחרתו
או צמו והרי הן ממזרים: כי אמריהם קמיה דשמואל עד השתא
מילתיה דרבי יהודה (ט) (משמיה דרבי

אסי (ו) קאמר (ו) ואחר פטירתו של
רבי אסי בן חפאי שמואל וקאמר
כי הדר אמריהם להא דרבי אסי
קמיה דשמואל דחוששין לקדושין:
**אמר בן הבא מישראלים קרוי בן
ואין בן הבא מן העובדים כוכבים
קרוי בן אלא צנה.** דנפקא לן מכי
יסיר את בן מאחרי (דברים ו) ולא
כתב כי תסיר את בן אלא לאו
אצמו לא תקח לנכך מהדר דא"כ
היה לו לומר כי העובדת כוכבים
תסיר ש"מ דאי נמי יולדת בן לעובדת
כוכבים לא בן מיקרי ולא קרינן
ביה כי תסיר את בן הילכך עובדי
כוכבים גמורים הם: והאיכא צנות.
שנסבו ונשארו עובדי כוכבים והולידו
מהם: **ואמר רבינו.** לקמן פ"ב (דף
גכ.) בן בן הבא מן העובד כוכבים
קרוי בן דכתיב בתך לא תמן לבנו
כי יסיר את בן מאחרי מדלא כתב
כי תסיר ש"מ דאצמך לא תמן לבנו
קאי וה"ק שמה תלד לו בן ויסירו
האב מאחרי וקא קשה ליה בן
וילוחש לקדושין: **דהוא דר'.**
לעשרת השבטים: איצטרווי איצטרו.
(ו) נצקע רחמן מלקלוט זרע ונעשו
עקרות: **איצטרו.** לשון ציקוע כמו
(ז) טילא חריפי דמלרי זיקי (ע"ז ד' ג.)
יומא ענא. משום דממזרים הם
ומטמעים בישראל ופסולים אומן:
היינו תרמוד היינו תמוד. ודקאמר
הא תרמוז לא תריב כולה: **דאיכפולי
איכפול.** כשחרבה מכאן נכפלה
וניצית מכלן: **וקא הוי.** מקשה:
אמר. עולא עליה דרבי המנונא
מה גברא ומה גברא כמה הוא
גדול: **אי לאו דהרפניא מאסיה.**
שאזים מיוחסים: שהכל פונים שם.
כל פסולין שאין מולאין אשה פוין
והולכין שם: **והיא עמוקה.** ורעה
לדבר זה יותר מניהנס דאילו ליורדי
גיהנס איכא תקנתא דכתיב מיד
שאול אפדס ממות אגאלס ואילו
פסולי דידהו לית להו תקנתא:
משום פסולי דמישון. שקרובה לה
ומתערבין בהן ואמר בפרק עשרה
יוספין (קדושין ע"א) מישון מתה והתם
מפרכ פסוליהו: **קבא רבא וקבא
וועא.** איפה גדולה ואיפה קטנה
שניהם מעוותים כלומר כל הפסולין
מתגלגלים ויורדים לשאול ומשאל
לתרמוד כלומר שאול גבוה מתרמוד
ומתגלגל משאל לתרמוד וטעמא
דלעיל דאילו ליורדי גיהנס איכא

תקנתא ולפסול דידהו אין טהרה: מתגלגל:
הדרן עלך חמש עשרה נשים
ביצה אשה אחיו שלא בעולמו
אח. ומלאה זקוקה ליבם ועליו אסורה משום אשת אחיו
שלא היה בעולמו: **ואח"כ יבם השני את אשת אחיו.** ולו אשה אחרת
ומת: **הראשונה.** זו היא אשת (ו) ראובן שנפלה לפניו כבר פעם
אחת: **יולאה.** ונפטרת מזה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו
כו': **עשה צה.** זה שמת מאמר ולא הספיק לכונסה עד שמת:
שניה חוללה. ולא מיפטרה משום אשה אחרת למה שמת היא: **ולא מתייבמת.** דמאמר קונה מקצת והוא אשת ערוה במקצת מדרבנן:
גב' מאן דתני ראשונה. מאן דקרי לה ראשונה לכה שנפלה לפני לוי שני פעמים לא משתבש ומאן דקרי לה שניה לא משתבש:
ראשונה

א) נ' קדושין ע"ב.
ב) נ' ע"ז א לקמן כו.
ג) קדושין ס"ז. ד) צ"ל צננת
עשרת השבטים בעובדי
כוכבים כי רש"ל.
ה) והר"ל מייסד גירסת
זו. ו) צ"ל נאמר. ז) הוא ה' ז'
לכן. ח) בן כו' קרוי.
י) ע"ז. יא) ע"ש עמוקה
כשאלו.

תורה אור השלם

1. ב"ב ג'דו כי בנים ור"מ
לקדו עתה יאכלם ה'דש
את חלקיהם: הושע ה' ז'
2. מיד שאלו אפ"ם
מקוה אגאלם א"י
דבר' מות א"י קט"ב
שאלו נהם יסתר מעיני:
הושע י"ד יג

הגהות הב"ח

א) גב' ב"ב ב' ע"ב (הבא מן
ישראלים) ת"מ וכו' וכו'
ב) כנסות מנזר' דלא גרס
ליה אלב בןק"פ ה' האומר
מפרכ גרבי' ליה הו"מ
ע"ש דף ס"ח ע"ב:
ג) שם מה גברא ומה
גובריה א' ל'א: (א) רש"י
ד"ה כי אמריהם וכו' דרבי
יורא משמיה דרבי אסי
משכא לאחר שטרחה
שאל רב אסי בא לפני
שמואל וקאמר כי הדר:
ד) ד"ה איצטרווי איצטרו
נצקע ק"כ כמו צע"ז דף
למ"ד: (ס) ד"ה האשאוה
זו היא אשת אחיו
הראשון שפלה לפני:
(ז) תוס' ד"ה אין וכו' וכו'
דאי נמי יולדת בן:
(ח) בא"ד פלי קאמר ש"מ.
י"ב לקמן דף כ"ג ע"א:
(ט) בא"ד דדוקא צנן
כתיב כי יסיר את בן
למעוטי זרעו:

מוסף רש"י

בן הבא מן
הישראלית קרוי בן.
כתיב בתך לא תמן לבנו
ובתו לא תקח לנכך. ופסין
ליה כי יסיר את בן.
מדלא כתב כי יסיר את
בן משמע דבן הילכך
לעובד כוכבים בתך קאמר
שסירנו העובד כוכבים
מאחרי, ושמעין דבן בן
אפילו מן הע"מ קרוי
בן, ואין בן הבא מן
העובדת כוכבים קרוי
בן. מדלא כתב נמי כי
תסיר את בן, דנשמע
מניה דקפיד נמי קתא
בבבא לא תקח לנכך משום
כי תסיר את בת הולד לה
מנקי, אלא בן העובדת
כוכבים אינו קרוי בן אלא
צנה (קדושין סח: וכו' ז' ד).
לקמן כו' הדרים ז' ד.
הדרן עלך חמש עשרה
נשים